

Klub Przyrodników

ul. 1 Maja 22, 66-200-Świebodzin
Konto: BZ WBK SA o/Świebodzin nr 28 1090 1593 0000 0001 0243 0645
tel./fax 068 3828236, e-mail: kp@kp.org.pl, <http://www.kp.org.pl>

Świebodzin, 17 listopada 2014 r.

L. dz. 1061/2014

Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Olsztynie

Przedkładam następujące uwagi i wnioski do projektu planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Ostoja Iławska PLH280053:

1. Dokumentacja, na podstawie której sporządzono plan zadań ochronnych, budzi zastrzeżenia merytoryczne. W szczególności:
 - a) Wg naszych danych (krajowa baza torfowisk alkalicznych) w obszarze występują płaty torfowisk alkalicznych, tj. siedliska 7230, które powinno być przedmiotem ochrony w obszarze - tymczasem w dokumentacji w ogóle nie odniesiono się do tej informacji;
 - b) Wydaje się, że w ogóle zaniedbano rozpoznanie i ocenę przedmiotów ochrony nie ujętych dotychczas w SDF obszaru lub ujętych tylko z oceną D – tym samym zaniedbano weryfikacji i ew. uzupełnienia listy przedmiotów ochrony, co powinno być jednym z zadań PZO;
 - c) Identyfikacja kluczowych organów i instytucji, jak również rozpoznanie ich kompetencji, są nieprawidłowe. Kompetencje zidentyfikowanych organów i instytucji podano z licznymi, rażącymi błędami, zupełnie nie uwzględniono organów, instytucji i użytkowników odpowiedzialnych za stosunki wodne i uprawnionych do rybactwa – a to są zagadnienia kluczowe w tym obszarze;
 - d) Charakterystyki siedlisk i gatunków zawierają niezrozumiałe elementy (nie wiemy np. co to jest „lista rankingowa typów siedlisk przyrodniczych GIOŚ”? Jakiej „roślinności wskaźnikowej” oczekivaliby Autorzy w typie siedliska 3160? Czy na pewno siedlisko 91D0 to „siedlisko zajmujące duże powierzchnie w obszarze; zazwyczaj podlegające tradycyjnej gospodarce leśnej, utrzymujące się w warunkach tradycyjnej gospodarki”? Charakterystyki szeroko omawiają ogólne informacje o siedliskach i gatunkach (niekiedy zupełnie nie mające zastosowania do obszaru, do czego jest np. przydatna informacja o występowaniu siedliska 3140 w zalanych wodą kamieniołomach?), natomiast bardzo zdawkowo i pobieżnie przedstawiają informacje rzeczywiście kluczowe dla planowania – opis występowania i uwarunkowań funkcjonowania przedmiotów ochrony w obszarze;
 - e) Niedopuszczalne jest proponowanie korekty granic – wyłączenia z obszaru na podstawie danych kameralnych. Zaproponowanie, nawet tylko w

dokumentacji PZO, zmiany granic polegającej na wyłączeniu z obszaru jakiegokolwiek fragmentu, wymaga inwentaryzacji terenowej dokumentującej bez żadnych wątpliwości, że teren taki nie ma chronionych wartości, nie miał ich od 1 maja 2004 r., i że nie jest ważny dla integralności obszaru, w tym dla ochrony przedmiotów ochrony w sąsiedztwie;

- f) Pominięto istnienie planu ochrony Parku Krajobrazowego Pojezierza Iławskiego (Rozporządzenie Nr 1 wojewody warmińsko-mazurskiego z 14 stycznia 2005 r., Dz. Urz. z 2005 r. poz. 146).

W naszej opinii, rozpoznanie przedmiotów ochrony obszaru pozostaje wciąż niezadowolające. Uważamy za potrzebne ujęcie w PZO działań poprawiających to rozpoznanie, w szczególności – obok działań już zaproponowanych:

- systematycznego przeglądu wszystkich jezior i jeziorek w obszarze z terenowym rozpoznaniem parametrów fizykochemicznych oraz roślinności wodnej i podwodnej, w celu systematycznej weryfikacji zakwalifikowania poszczególnych akwenów do typu siedliska 3140, 3150 lub 3160. Działanie to powinno objąć wszystkie jeziora i jeziorka, a nie tylko Jez. Jasne,
- systematycznego przeglądu wszystkich torfowisk w obszarze, wraz z przynajmniej podstawowym rozpoznaniem budowy stratygraficznej i rodzaju zasilania wodami, w celu weryfikacji zaliczenia poszczególnych obiektów do typów siedlisk 7110, 7140 lub 7230 i rozpoznania podstawowych uwarunkowań wodnych.

2. Zgodnie z zasadami techniki prawodawczej, akt prawa miejscowego powinien stanowić jednoznaczne normy prawne, zrozumiałe na podstawie tylko samego aktu bez potrzeby odnoszenia się do źródeł zewnętrznych. W związku z tym, cel działań ochronnych należy określić jako opis stanu, który powinien zostać osiągnięty, bez odwołań do ocen stanu ochrony w formie FV, U1 lub U2. W przeciwnym razie znaczenie aktu prawnego ulegałoby *de facto* zmianie gdyby GIOŚ zmienił metody i kryteria oceny stanu ochrony, a to naruszałoby delegację ustawową do ustanowienia PZO. Wyłącznie Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska może kształtować normy w ramach planu zadań ochronnych; normy te muszą być ukształtowane zgodnie z wytyczną ustawową do ustanowienia PZO, a wytyczna ta nie wiąże innych organów.
3. Podobnie, plan zadań ochronnych jako akt prawa miejscowego nie może zawierać odwołań typu „zgodnie z *Zasadami Hodowli Lasu*”. Odpowiednie wymogi należy zapisać wprost w PZO, nawet gdyby w tym celu trzeba je przepisać z *Zasad Hodowli Lasu*. Zasady Hodowli Lasu są wewnętrznym zarządzeniem Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych. Zapis odwołujący się do nich skutkowałby *de facto* zmianą normy ustanowionej w PZO w przypadku, gdyby Dyrektor Generalny LP zmienił zasady hodowli lasu, a to naruszałoby delegację ustawową do ustanowienia PZO. Wyłącznie Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska może kształtować normy w ramach planu zadań ochronnych; normy te muszą być ukształtowane zgodnie z wytyczną ustawową do ustanowienia PZO, a norma ta nie wiąże innych organów.
4. Jeżeli występuje zagrożenie dla torfowisk wysokich (7110) oraz borów i lasów bagiennych (91D0) spowodowane funkcjonowaniem rowów odwadniających, to zgodnie z naszymi doświadczeniami samo zaniechanie konserwacji i oczyszczania rowów, ani zarzucanie rowów martwymi drzewami, chrustem itp., nie wystarczy dla zapobieżenia takiemu zagrożeniu. Nawet pozornie zarośnięte rowy wciąż istotnie odwadniają torfowiska. Konieczne jest zablokowanie rowów w sposób szczelny, np. przez budowę szczelnych

przegród drewnianych lub odcinkowe zasypanie rowów; takie działania należy ująć w projekcie PZO.

5. Dla ochrony torfowisk 7110, należałoby wyłączyć z użytkowania rębny (nie tylko z rębni zupełnych) pas na szerokość dwóch, a nie tylko jednej wysokości drzewostanu. Jeżeli zostanie dopuszczone stosowanie rębni złożonych, to należy zastrzec, że w pasie tym nie można stosować cięć zupełnych w ramach rębni złożonych - to musi się stosować także do cięcia zupełnego stanowiącego element rębni gniazdowej IIIa.
6. Dla odbudowy zasobów martwego drewna w leśnych siedliskach przyrodniczych niewystarczające jest pozostawianie drzew martwych. Konieczne jest pozostawianie liściastych drzew zamierających, jak również konsekwentne pozostawianie wykrotów i złomów. Konieczne jest też pozostawienie nienaruszonych fragmentów drzewostanu (nie mniej niż 5-10% jego powierzchni) podczas użytkowania rębny drzewostanów, tak by pozostawione drzewa miały szansę osiągnąć wiek, rozmiary i cechy drzew starych, a docelowo dostarczyć zasobów martwego drewna wielkowymiarowego. W PZO należałoby wyraźnie ustalić taką zasadę.

Wątpliwości budzi zapis ograniczający pozostawianie martwego drewna „z uwzględnieniem ergonomii – za wyjątkiem koniecznych zabiegów wynikających z zakresu ochrony lasu”. Obawiamy się, że przesłanki te są i będą nadużywane, współcześnie nie usuwa się bowiem martwych i zamierających drzew z lasu z innych przyczyn, a jednak ilość martwego drewna w polskich lasach państwowych pozostaje na niezadowalającym poziomie i - w przeciwieństwie do innych parametrów taksacyjnych drzewostanów - nie poprawia się. Wnioskujemy, by bardziej doprecyzować przesłanki odstępstw – „z wyjątkiem usuwania drzew iglastych zasiedlonych przez owady kambiofagiczne na skalę zagrażającą zachowaniu trwałości drzewostanów oraz z wyjątkiem usuwania drzew zagrażających bezpieczeństwu na drogach publicznych, drogach leśnych oraz wyznaczonych szlakach pieszych”.
7. Elementem ochrony leśnych siedlisk przyrodniczych 9110, 9130 i 9170 powinno być pozostawienie niektórych drzewostanów tych siedlisk przyrodniczych jako nie użytkowanych tzw. lasów referencyjnych. W ramach prac nad PZO należy ustalić, ile i jakie powierzchnie leśne w ramach w/w typów siedlisk przyrodniczych zostały już wybrane jako powierzchnie referencyjne przez nadleśnictwa (ta praktyka jest bowiem już stosowana, jako wymóg certyfikatu FSC), a następnie – jako działanie ochronne – należy wskazać w razie potrzeby uzupełnienie tej sieci.
8. Nie widzimy powodów, by dopuszczać wprowadzanie do leśnych siedlisk przyrodniczych gatunków obcych geograficznie, choćby pojedynczo. Udział do 20% nie może być określany jako „pojedynczy”; w leśnictwie „występowanie pojedyncze” to poziom ok. 1%, a w żadnym razie nie więcej niż 5%.
9. Siedlisko 91D0 powinno być w całości wyłączone z gospodarki leśnej. Wnosimy o takie zapisanie w planie. Bezasadne staną się wówczas zapisy dotyczące modyfikacji gospodarki, w tym o nie wprowadzaniu do borów bagiennych buka, dębu czerwonego itp. Relacje między brzozą i sosną w drzewostanach siedliska należy pozostawić do ukształtowania na drodze naturalnych procesów. Należy akceptować lokalne zamieranie drzewostanów w wyniku fluktuacji warunków wodnych.
10. Dla siedliska 91E0 prosimy o rozważenie pozostawienia całych zasobów siedliska bez użytkowania gospodarczo-leśnego.

11. W przypadku konfliktu między ochroną siedliska 91E0 a bobra, priorytet należy przyznać ochronie bobra i naturalnych procesów generowanych przez ten gatunek. Korzyści z odbudowy uwodnienia terenów wodno-błotnych, zabagniania terenu, stabilizowania w ten sposób zasilania w wodę pozostałych łągów, wydają się przeważać nad lokalnymi stratami powierzchni łągów. Sprzeciw budzi odłów i odstrzał bobra – przedmiotowy obszar jest przecież wyznaczony także i dla jego ochrony!

Natomiast ochrona lipiennika Loesela i sierpowca błyszczącego, ze względu na unikatowość tych gatunków, może rzeczywiście być ustanowiona jako lokalnie nadrzędna wobec ochrony bobra.

12. Prosimy o rozważenie, czy ochrona pachnicy dębowej, biorąc pod uwagę także dłuższą perspektywę czasową, nie wymaga rozpoczęcia – już w okresie obecnego PZO – uzupełniania zadrzewień gatunkami drzew łatwo tworzącymi próchnowiska (lipa)?

13. W pracach nad PZO uznano, że dokumenty planistyczne zagospodarowania przestrzennego nie stanowią zagrożenia dla ochrony obszaru. Prosimy o ponowną weryfikację tego zagadnienia. W naszej ocenie, istotnym zagrożeniem dla obszaru jest zabudowa, w szczególności letniskowa, lokalizowana w pobliżu jezior. Zwracam uwagę że zabudowa ta musi być identyfikowana nawet wtedy, gdy w granicach obszaru znajduje się tylko samo jezioro, a zabudowa jest zlokalizowana poza obszarem.

Plan ochrony Parku Krajobrazowego Pojezierza Iławskiego identyfikuje np.: „Prawie cały wschodni brzeg jez. Jeziorak został zdegradowany (...) obserwujemy tu inwestycje rolnicze niszczące środowisko kulturowe i środowisko przyrodnicze, zabudowę letniskową i rekreacyjną... konieczne jest wykluczenie zabudowy letniskowej wysp jeziornych... na wszystkich jeziorach muszą być surowo przestrzegane zasady ochrony ekosystemów wodnych dotyczące lokalizacji i wykorzystywania rekreacji stałej (domki letniskowe) i okresowej (biwaki i pola namiotowe)... istniejące domki letniskowe, a jest ich ponad 200, powinny być przedmiotami zabiegów prawnych mających na celu sukcesywną ich eliminację z Parku...”

Autorzy planu zadań ochronnych w ogóle nie zauważyli problemu niekontrolowanej zabudowy, w tym letniskowej, w strefach przyjeziornych. Tymczasem, jeziora to przecież przedmioty ochrony – siedliska przyrodnicze 3140 lub 3150 oraz siedliska chronionych gatunków. Ich ochrona wymaga m. in. zachowania naturalnych stref brzegowych, które muszą być traktowane jako integralny komponent ekosystemu jeziora (siedliska przyrodniczego). Trudno uwierzyć, by zagrożenia dla jezior identyfikowane 9 lat temu w planie ochrony parku krajobrazowego nikły. Z naszej oceny wynika, że raczej przybrały na sile.

Wnosimy więc o ponowną analizę tego aspektu i o uzupełnienie planu o zagrożenia, cele, działania ochronne, oraz wskazania do zmian w studiach i planach zagospodarowania przestrzennego, gwarantujące ochronę jezior - siedlisk przyrodniczych przed przybliżającą się do nich zabudową i jej bezpośrednimi i pośrednimi skutkami.

z poważaniem